

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 6. decembra 2011 *

Vo veci C-329/11,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour d'appel de Paris (Francúzsko) z 29. júna 2011 a doručený Súdnemu dvoru 5. júla 2011, ktorý súvisí s konaním:

Alexandre Achughbalian

proti

préfet du Val-de-Marne,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, J. Malenovský, U. Løhmus a M. Safjan, sudcovia A. Borg Barthet, M. Ilešič (spravodajca), A. Arabadžiev, C. Toader a J.-J. Kasel,

generálny advokát: J. Mazák,
tajomník: R. Šereš, referentka,

* Jazyk konania: francúzština.

so zreteľom na uznesenie predsedu Súdneho dvora z 30. septembra 2011, ktorým rozhodol, že návrh na začatie prejudiciálneho konania sa prejedná v skrátrenom súdnom konaní v súlade s článkom 23a Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a článkom 104a prvým odsekom Rokovacieho poriadku Súdneho dvora,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 25. októbra 2011,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- A. Achughbalian, v zastúpení: C. Papazian a P. Spinosi, advokáti,
- francúzska vláda, v zastúpení: E. Belliard, G. de Bergues a B. Beaupère-Manokha, splnomocnení zástupcovia,
- dánska vláda, v zastúpení: C. Vang, splnomocnený zástupca,
- nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a N. Graf Vitzthum, splnomocnení zástupcovia,
- estónska vláda, v zastúpení: M. Linntam, splnomocnená zástupkyňa,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Condou-Durande, splnomocnená zástupkyňa,

po vypočutí generálneho advokáta,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, s. 98).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi A. Achughbabanom a préfet du Val-de-Marne, ktorého predmetom je neoprávnený pobyt A. Achughbabiana na francúzskom území.

Právny rámec

Smernica 2008/115

- 3 Odôvodnenia č. 4, 5 a 17 smernice 2008/115 stanovujú:

„(4) Je potrebné stanoviť jasné, transparentné a spravodlivé pravidlá na zabezpečenie efektívnej politiky návratu osôb, ktorá je nevyhnutným prvkom dobre riadenej migračnej politiky.

- (5) Touto smernicou by sa mal zaviesť súbor pravidiel na horizontálnej úrovni, ktoré sú uplatniteľné na všetkých štátnych príslušníkoch tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu alebo pobytu v členskom štáte.

...

- (17) ... Bez toho, aby bolo dotknuté počiatočné zadržanie zo strany orgánov presadzovania práva, ktoré je upravené vnútroštátnymi právnymi predpismi, by sa zaistenie malo spravidla vykonávať v špecializovaných zariadeniach určených na zaistenie.“

- 4 Článok 1 smernice 2008/115 nazvaný „Predmet úpravy“ uvádza:

„Touto smernicou sa ustanovujú spoločné normy a postupy, ktoré sa majú uplatňovať v členských štátoch na návrat neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín v súlade so základnými právami ako všeobecnými zásadami práva Spoločenstva a medzinárodného práva vrátane záväzkov týkajúcich sa ochrany utečencov a ľudských práv.“

- 5 Článok 2 tejto smernice s názvom „Rozsah pôsobnosti“ stanovuje:

„1. Táto smernica sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu.

2. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, že túto smernicu nebudú uplatňovať na štátnych príslušníkov tretích krajín:

- a) ktorým sa... odoprel vstup, alebo ktorí boli zadržaní príslušnými orgánmi v súvislosti s neoprávneným prekročením vonkajšej pozemnej, vzdušnej alebo vodnej hranice členského štátu...;
- b) ktorým sa podľa vnútroštátneho práva uložil návrat ako trestná sankcia alebo návrat z trestnej sankcie vyplýva, alebo voči ktorým prebieha extradičné konanie.

...“

6 Článok 3 smernice nazvaný „Vymedzenie pojmov“ uvádza:

„Na účely tejto smernice sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

...

- 2. „nelegálny [neoprávnený – *neoficiálny preklad*] pobyt“ je prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území členského štátu, pričom táto osoba nespĺňa alebo prestala spĺňať podmienky vstupu... alebo iné podmienky vstupu alebo pobytu v uvedenom členskom štáte;

3. „návrat“ je proces vrátenia sa štátneho príslušníka tretej krajiny – bez ohľadu na to, či ide o dobrovoľné splnenie povinnosti návratu alebo nútený návrat – do:
- jeho krajiny pôvodu, alebo

 - krajiny tranzitu v súlade s dvojstrannými dohodami o readmisii alebo dohodami Spoločenstva o readmisii či inými dojednaniami, alebo

 - inej tretej krajiny, do ktorej sa štátny príslušník tretej krajiny dobrovoľne rozhodne vrátiť a ktorá ho prijme;
4. „rozhodnutie o návrate“ je správne alebo súdne rozhodnutie, alebo akt, ktorým sa ustanovuje alebo vyhlasuje, že štátny príslušník tretej krajiny sa zdržiava na území neoprávnene a ktorým sa ukladá alebo ustanovuje povinnosť návratu;
5. „odsun“ je vykonanie povinnosti návratu, teda fyzický transport z členského štátu;

...“

7 Články 6 až 9 smernice 2008/115 znejú:

„Článok 6

Rozhodnutie o návrate

1. Členské štáty vydajú rozhodnutie o návrate každého štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na ich území bez toho, aby boli dotknuté výnimky uvedené v odsekoch 2 až 5.

2. Od štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu a majú platné povolenie na pobyt alebo iné oprávnenie udeľujúce právo na pobyt, ktoré vydal iný členský štát, sa vyžaduje, aby bezodkladne odišli na územie tohto iného členského štátu. ...

3. Členské štáty nemusia vydať rozhodnutie o návrate štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na jeho [ich – *neoficiálny preklad*] území, v prípade, ak si dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny vezme späť iný členský štát...

4. Členské štáty môžu kedykoľvek rozhodnúť o udelení samostatného povolenia na pobyt alebo iného oprávnenia poskytujúceho štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na ich území, právo na pobyt z humanitárnych dôvodov, dôvodov hodných osobitného zreteľa alebo iných dôvodov. V tomto prípade sa nevydáva rozhodnutie o návrate. ...

5. Ak v prípade štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnenne zdržiava na území členského štátu prebieha konanie o obnovenie povolenia na jeho pobyt alebo iného oprávnenia udeľujúceho právo na pobyt, tento členský štát... zväži možnosť upustiť od vydania rozhodnutia o návrate až do ukončenia uvedeného konania.

...

Článok 7

Dobrovoľný odchod

1. V rozhodnutí o návrate sa poskytne primeraná lehota na dobrovoľný odchod v dĺžke od siedmich do tridsiatich dní bez toho, aby boli dotknuté výnimky uvedené v odsekoch 2 a 4. ...

...

2. Členské štáty v prípade potreby predĺžia lehotu na dobrovoľný odchod o primeraný čas, v ktorom zohľadnia osobitné okolnosti konkrétneho prípadu, ako je dĺžka pobytu, existencia školopovinných detí a iné rodinné alebo sociálne väzby.

3. Počas lehoty na dobrovoľný odchod sa môžu uložiť určité povinnosti s cieľom vyhnúť sa riziku úteku, ako napríklad pravidelné hlásenie sa príslušným orgánom, zloženie primeranej finančnej zábezpeky, predloženie [odovzdanie – *neoficiálny preklad*] dokladov alebo povinnosť zdržiavať sa na určitom mieste.

4. Ak existuje riziko úteku alebo ak žiadosť o legálny [oprávnený – *neoficiálny preklad*] pobyt bola zamietnutá ako zjavne neodôvodnená alebo podvodná, alebo ak dotknutá osoba predstavuje riziko pre verejný poriadok, verejnú bezpečnosť alebo národnú bezpečnosť, členské štáty môžu upustiť od poskytnutia lehoty na dobrovoľný odchod alebo môžu poskytnúť lehotu kratšiu ako sedem dní.

Článok 8

Odsun

1. Členské štáty prijmú všetky opatrenia potrebné na vykonanie rozhodnutia o návrate, ak sa neposkytla lehota na dobrovoľný odchod v súlade s článkom 7 ods. 4 alebo sa nespĺnila povinnosť návratu v rámci lehoty na dobrovoľný odchod poskytnutej v súlade s článkom 7.

...

4. V prípade, že členské štáty použijú na odsun štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa odsunu bráni, ako poslednú možnosť donucovacie opatrenia, takéto opatrenia musia byť primerané a použitie sily nesmie prekročiť rozumnú mieru. Tieto opatrenia sa uplatňujú v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a v súlade so základnými právami a pri riadnom rešpektovaní dôstojnosti a telesnej integrity dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny.

...

Článok 9

Odklad odsunu

1. Členské štáty odložia odsun:

- a) ak by sa ním porušila zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia alebo
- b) počas trvania pozastavenia udeleného [po podaní opravného prostriedku proti rozhodnutiu vzťahujúcemu sa na návrat].

2. Členské štáty môžu odložiť odsun na primeranú dobu, pričom zohľadnia osobitné okolnosti konkrétneho prípadu. Členské štáty zohľadnia najmä:

- a) fyzický alebo duševný stav štátneho príslušníka tretej krajiny;
- b) technické dôvody, ako napríklad nedostatok dopravných prostriedkov alebo nemožnosť odsunu z dôvodu nedostatočnej identifikácie.

3. Ak sa odsun odloží podľa ustanovení odsekov 1 a 2, dotknutému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny možno uložiť povinnosti uvedené v článku 7 ods. 3.“

8 Články 15 a 16 smernice 2008/115 sú upravené takto:

„Článok 15

Zaistenie

1. Pokiaľ sa v osobitnom prípade nedajú účinne uplatniť iné dostatočné, ale menej prísne donucovacie opatrenia, členské štáty môžu zaistiť len štátneho príslušníka tretej krajiny, voči ktorému prebieha konanie o návrate, s cieľom pripraviť návrat a/alebo vykonať proces odsunu, a to najmä keď:

- a) existuje riziko úteku, alebo
- b) dotknutý štátny príslušník tretej krajiny sa vyhýba alebo bráni procesu prípravy návratu alebo odsunu.

Zaistenie sa vždy uskutočňuje na čo najkratšie obdobie, trvá, len pokiaľ prebiehajú prípravy na odsun, a vykonáva sa s náležitou starostlivosťou.

...

4. Zaistenie prestáva byť odôvodnené a dotknutá osoba sa bezodkladne prepustí, ak už z právnych alebo iných dôvodov neexistuje odôvodnený predpoklad na odsun alebo už neplatia podmienky ustanovené v odseku 1.

5. Zaistenie trvá, kým sú splnené podmienky ustanovené v odseku 1 a kým je to potrebné na zabezpečenie úspešného odsunu. Každý členský štát stanoví maximálnu lehotu [maximálnu dobu – *neoficiálny preklad*] zaistenia, ktorá nesmie presiahnuť šesť mesiacov.

6. Členské štáty môžu lehotu [dobu – *neoficiálny preklad*] zaistenia uvedenú v odseku 5 predĺžiť len na obmedzený čas, a to nie dlhšie ako ďalších dvanásť mesiacov v súlade s vnútroštátnym právom, v prípadoch, keď je napriek všetkým ich primeraným snahám pravdepodobné, že proces odsunu bude trvať dlhšie:

- a) z dôvodu nedostatočnej spolupráce dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny alebo
- b) z dôvodu omeškania pri získavaní nevyhnutných dokladov od tretích krajín.

Článok 16

Podmienky zaistenia

1. Zaistenie sa spravidla vykonáva v špecializovaných zariadeniach určených na zaistenie. Ak členský štát nemôže poskytnúť ubytovanie v špecializovanom zariadení určenom na zaistenie a musí sa obrátiť na väzenské zariadenie, zaistení štátni príslušníci tretích krajín sú oddelení od riadnych väzňov.

...“

- 9 Podľa ustanovenia článku 20 smernice 2008/115 mali členské štáty uviesť do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr 24. decembra 1994.

Vnútroštátna právna úprava

Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (zákon o vstupe a pobyte cudzincov a o práve na azyl)

- 10 Podľa ustanovení článku L. 211-1 francúzskeho zákona o vstupe a pobyte cudzincov a o práve na azyl (ďalej len „Ceseda“) „... pri vstupe na územie Francúzska musí byť každý cudzinec vybavený... požadovanými dokladmi a vízami podľa medzinárodných dohôd a platných právnych predpisov...“.
- 11 Podľa článku L. 311-1 tohto zákona „... každý cudzinec starší ako osemnásť rokov, ktorý má v úmysle zdržiavať sa na území Francúzska dlhšie ako tri mesiace od svojho vstupu, musí mať oprávnenie na pobyt“.
- 12 Článok L. 511-1 Ceseda v znení účinnom v čase skutkového stavu vo veci samej stanovoval:

„Zaistenie cudzinca v priestoroch nepodliehajúcich väzenskej správe môže byť nariadené v prípade, ak tento cudzinec:

...

3° je predmetom výnosu o vrátení na hranicu... prijatého pred menej než rokom alebo musí byť vrátený na hranicu z dôvodu vykonania trestu vyhostenia podľa... Trestného zákonníka, pričom nemôže okamžite opustiť francúzske územie;

...

6° má povinnosť opustiť francúzske územie, pričom táto povinnosť mu bola uložená... pred menej než rokom a lehota jedného mesiaca na dobrovoľný odchod z územia uplynula, ale zároveň nemôže okamžite opustiť územie.“

13 Článok L. 552-1 prvá veta Ceseda v znení účinnom v čase skutkového stavu vo veci samej stanovoval, že „ak uplynula lehota štyridsiatich ôsmich hodín od prijatia rozhodnutia o zaistení, vec sa predloží juge des libertés et de la détention na účel predĺženia zaistenia“.

14 Článok L. 621-1 Ceseda stanovuje:

„Cudzinec, ktorý vstúpil na územie Francúzska alebo sa na území Francúzska zdržiava v rozpore s ustanoveniami článkov L. 211-1 a L. 311-1 alebo ktorý sa vo Francúzsku zdržiava po uplynutí doby, na ktorú ho oprávňovalo vízum, sa potrestá trestom odňatia slobody na jeden rok a pokutou 3 750 eur.

Súd môže potrestanému cudzincovi okrem iného zakázať vstup alebo pobyt vo Francúzsku na dobu nepresahujúcu tri roky. Uložením zákazu pobytu sa vrátenie potrestaného na hranicu stáva zo zákona vykonateľné a v prípade trestu odňatia slobody je vrátenie na hranicu vykonateľné po uplynutí trestu.“

- 15 Niektoré ustanovenia Ceseda boli zmenené a doplnené zákonom č. 2011-672 zo 16. júna 2011 o imigrácii, integrácii a štátnej príslušnosti (JOFR zo 17. júla 2011, s. 10290), ktorý nadobudol účinnosť 18. júla 2011. Článok L. 621-1 Ceseda nebol predmetom zmien a doplnení.

Code de procédure pénale (Trestný poriadok)

- 16 Podľa ustanovení článku 62-2 Trestného poriadku účinných v čase skutkového stavu vo veci samej:

„Zadržanie je donucujúce opatrenie, o ktorom rozhoduje dôstojník justičnej polície pod dohľadom súdneho orgánu a prostredníctvom ktorého je osoba, voči ktorej existuje jedno alebo viacero dôvodných podozrení, že spáchala alebo sa pokúsila spáchať zločin alebo prečin, ktorý možno potrestať odňatím slobody, zadržaná pre potreby vyšetrojúceho orgánu.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 17 Dňa 24. júna 2011 polícia uskutočnila kontroly totožnosti na verejnej komunikácii v Maisons-Alfort (Francúzsko). Počas kontroly jedna z kontrolovaných osôb uviedla, že sa volá Alexandre Achughbaban a že sa narodil v Arménsku 9. júla 1990.
- 18 Podľa zápisnice vyhotovenej policajným orgánom A. Achughbaban tiež uviedol, že je arménskej štátnej príslušnosti. On však toto vyjadrenie popiera.

- 19 A. Achughbalian bol zadržaný pre podozrenie zo spáchania trestného činu uvedeného v článku L. 621-1 Ceseda a z pokračovania v jeho páchaní.
- 20 Podrobnejším preskúmaním situácie A. Achughbabiana sa preukázalo, že dotknutá osoba vstúpila na územie Francúzska 9. apríla 2008 a podala žiadosť o udelenie povolenia na pobyt, ktorá bola zamietnutá 28. novembra 2008, préfet du Val-d'Oise 27. januára 2009 zamietnutie potvrdil a priložil výnos obsahujúci povinnosť opustiť francúzske územie v lehote jedného mesiaca, ktoré bolo A. Achughbalianovi doručené 14. februára 2009.
- 21 Dňa 25. júna 2011 vydal préfet du Val-de-Marne výnos o vrátení na hranicu a výnos o zaistení, ktoré boli A. Achughbalianovi doručené.
- 22 Juge des libertés et de la détention du Tribunal de grande instance de Créteil, rozhodujúci v zmysle článku L. 552-1 Ceseda na účel predĺženia zaistenia, nariadil 27. júna 2011 predĺženie zaistenia a zamietol námietky neplatnosti podané A. Achughbalianom predovšetkým voči svojmu zadržaniu.
- 23 Jedna z uvedených námietok vychádzala z rozsudku z 28. apríla 2011, El Dridi (C-61/11 PPU, Zb. s. I-3015), v ktorom sa Súdny dvor vyjadril, že smernica 2008/115 bráni právnej úprave členského štátu, ktorá stanovuje trest odňatia slobody len z toho dôvodu, že štátny príslušník tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na území daného štátu v rozpore s príkazom na opustenie jeho územia v stanovenej lehote, tu zotráva bez legitímneho dôvodu. Podľa A. Achughbabiana z tohto rozsudku vyplýva, že trest odňatia slobody v zmysle článku L. 621-1 Ceseda je nezlučiteľný s právom Únie. Vzhľadom na túto nezlučiteľnosť, ako aj na zásadu, podľa ktorej sa zadržanie

môže uskutočniť len v prípade trestného činu, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody, je uvedené konanie protiprávne.

24 A. Achughbabian podal 28. júna 2011 voči uzneseniu juge des libertés et de la détention du Tribunal de grande instance de Créteil odvolanie na Cour d'appel de Paris. Odvolací súd konštatoval, že A. Achughbabian je arménsky štátny príslušník, ktorý bol zadržaný, neskôr zaistený za neoprávnené zdržiavanie sa na území a ktorý tvrdí, že článok L. 621-1 Ceseda je nezlučiteľný so smernicou 2008/115 v zmysle výkladu už citovaného rozsudku El Dridi.

25 Za týchto okolností sa Cour d'appel de Paris rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Bráni smernica [2008/115/ES] vzhľadom na svoju pôsobnosť takej vnútroštátnej právnej úprave, ako je článok L. 621-1[Ceseda], ktorý stanovuje uloženie trestu odňatia slobody štátnemu príslušníkovi tretej krajiny len za jeho neoprávnený vstup alebo pobyt na štátnom území?“

26 Okrem toho vnútroštátny súd rozhodol o ukončení zaistenia A. Achughbabiana.

27 Na návrh vnútroštátneho súdu určená komora preskúmala potrebu prejednávania veci v nalievavom konaní podľa článku 104b rokovacieho poriadku. Uvedená komora po vypočutí generálneho advokáta rozhodla, že sa tomuto návrhu nevyhovie.

O prejudiciálnej otázke

- 28 V tomto ohľade treba najskôr uviesť, že smernica 2008/115 sa vzťahuje výhradne na návrat štátnych príslušníkov tretích krajín neoprávnene sa zdržiavajúcich na území členského štátu a jej cieľom nie je zosúladiť vnútroštátne právne predpisy týkajúce sa pobytu cudzincov v celom rozsahu. Smernica teda nebráni tomu, aby právny poriadok členského štátu označoval neoprávnený pobyt za trestný čin a stanovoval trestné sankcie slúžiace na odradenie od porušení vnútroštátnych noriem v oblasti pobytu a na ich potlačenie.
- 29 Spoločné normy a postupy zavedené smernicou 2008/115 sa vzťahujú iba na prijatie rozhodnutí o návrate a výkon týchto rozhodnutí a takisto je potrebné uviesť, že smernica pri určovaní povahy oprávneného alebo neoprávneného pobytu štátneho príslušníka tretej krajiny nebráni jeho umiestneniu do väzby.
- 30 Toto konštatovanie potvrdzuje aj odôvodnenie č. 17 uvedenej smernice, ktoré stanovuje, že podmienky počiatočného zadržania štátnych príslušníkov tretích krajín podozrivých z neoprávneného pobytu v členskom štáte ostávajú upravené vnútroštátnymi právnymi predpismi. Napokon, tak ako poznamenala francúzska vláda, cieľ smernice 2008/115, t. j. účinný návrat štátnych príslušníkov tretích krajín neoprávnene sa zdržiavajúcich na území, by bol ohrozený, ak by štát nemohol zabrániť úteku osoby podozrivej z neoprávneného pobytu pozbavením osobnej slobody, napríklad zadržaním, predtým, ako možno situáciu objasniť.
- 31 V tejto súvislosti treba zohľadniť, že príslušné orgány musia mať k dispozícii krátku, no zároveň primeranú lehotu na identifikáciu kontrolovaných osôb a vyhľadanie údajov umožňujúcich určiť, či je táto osoba štátnym príslušníkom tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na území. V prípade, že dotknutá osoba nespolupracuje, môže

byť určenie mena, priezviska a štátnej príslušnosti problematické. Overenie, či ide o neoprávnený pobyt, môže byť takisto zložitá, najmä ak si dotknutá osoba nárokuje postavenie žiadateľa o azyl alebo utečenca. Príslušné orgány sú povinné konať s náležitou starostlivosťou, aby nebol ohrozený, ako to bolo uvedené v predchádzajúcom bode, cieľ smernice 2008/115, a bez zbytočného odkladu prijať stanovisko o tom, či je pobyt dotknutej osoby oprávneného alebo neoprávneného charakteru. V prípade, že ide o neoprávnený pobyt, musia uvedené orgány prijať rozhodnutie o návrate v zmysle článku 6 ods. 1 uvedenej smernice bez toho, aby tým boli dotknuté v nej uvedené výnimky.

- 32 Ak z vyššie uvedeného vyplýva, že smernica 2008/115 nebráni ani vnútroštátnej právnej úprave, ako je článok L. 621-1 Ceseda, pokiaľ táto úprava označuje neoprávnený pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny za trestný čin a stanovuje trestné sankcie na jeho odstránenie, vrátane trestu odňatia slobody, ani väzbe štátneho príslušníka tretej krajiny s cieľom určiť, či je jeho pobyt oprávneného alebo neoprávneného charakteru, potom treba zistiť, či smernica nebráni právnej úprave, aká je obsiahnutá v článku L. 621-1 Ceseda, v prípade, keď môže dôjsť k uväzneniu osoby počas konania o návrate, ktoré je upravené v uvedenej smernici.
- 33 V tejto súvislosti Súdny dvor už uviedol, že aj keď trestné právo hmotné a trestné právo procesné v zásade patria do právomoci členských štátov, táto oblasť môže byť aj napriek tomu dotknutá právom Únie. Hoci ani článok 63 prvý odsek bod 3 písm. b) ES, čo je ustanovenie, ktoré bolo prevzaté v článku 79 ods. 2 písm. c) ZFEÚ, ani smernica 2008/115, ktorá bola prijatá najmä na základe uvedeného ustanovenia Zmluvy ES, nevylučujú trestnú právomoc členských štátov v oblasti nelegálneho prisťahovalectva a neoprávneného pobytu, preto členské štáty musia upraviť svoje právne predpisy v tejto oblasti tak, aby bolo zaistené dodržiavanie práva Únie. Uvedené štáty najmä nemôžu uplatňovať trestnoprávnu úpravu, ktorá môže ohroziť dosiahnutie cieľov

smernice, a tým ju zbaviť potrebného účinku (rozsudok El Dridi, už citovaný, bod 53 až 55 a citovaná judikatúra).

³⁴ Na zodpovedanie otázky, či smernica 2008/115 bráni právnej úprave, aká je obsiahnutá v článku L. 621-1 Ceseda, z podobných dôvodov, ako uviedol Súdny dvor v už citovanom rozsudku El Dridi, treba najprv konštatovať, že situácia žalobcu vo veci samej spadá pod uvedený článok 8 ods. 1 tejto smernice.

³⁵ Zo spisu a z odpovede vnútroštátneho súdu na žiadosť Súdneho dvora o vysvetlenie totiž vyplýva, že príkaz na opustenie francúzskeho územia upravujúci lehotu jedného mesiaca na dobrovoľný odchod bol A. Achughbabanovi doručený 14. februára 2009, pričom on tento príkaz nerešpektoval. V deň kontroly a zadržania A. Achughbabiana – 24. júna 2011 – už toto rozhodnutie o návrate nebolo účinné, a preto bolo 25. júna 2011 prijaté nové rozhodnutie o návrate, teraz už vo forme výnosu o vrátení na hranicu, ktoré neobsahovalo lehotu na dobrovoľný odchod. Z toho vyplýva, že bez ohľadu na skutočnosť, či postavenie, v ktorom sa nachádza žalobca vo veci samej, treba považovať za situáciu osoby, ktorá nerešpektovala povinnosť na návrat v lehote poskytnutej na dobrovoľný odchod, alebo za situáciu osoby, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie o návrate bez uvedenia lehoty na dobrovoľný odchod, uvedená situácia v každom prípade spadá pod článok 8 ods. 1 smernice 2008/115 a zakladá povinnosť dotknutého členského štátu stanovenú v tomto článku prijať všetky potrebné opatrenia na vykonanie odsunu, t. j. fyzického transportu tejto osoby z členského štátu podľa článku 3 bodu 5 uvedenej smernice.

³⁶ Ďalej treba uviesť, že z článku 8 ods. 1 a 4 smernice 2008/115 jasne vyplýva, že pojmy „opatrenia“ a „donucovacie opatrenia“, ktoré sú v ňom uvedené, odkazujú na každý zásah, ktorý vedie účinným a primeraným spôsobom k návratu uvedenej osoby. Článok 15 smernice uvádza, že zaistenie dotknutej osoby je možné iba v prípade prípravy

a výkonu odsunu a že toto pozbavenie osobnej slobody môže trvať maximálne šesť mesiacov, pričom dvanásťmesačná doba na dodatočné zaistenie sa môže pridať iba v prípade, keď počas týchto šiestich mesiacov nemožno vykonať rozhodnutie o návrate z dôvodu nedostatočnej spolupráce dotknutej osoby alebo omeškania pri získavaní nevyhnutných dokladov od tretích krajín.

- ³⁷ Uloženie a vykonanie trestu odňatia slobody počas konania o návrate uvedeného v smernici 2008/115 však neprispieva k vykonaniu odsunu, t. j. fyzického transportu uvedenej osoby z dotknutého členského štátu, ktorý sleduje toto konanie. Takýto trest tak nepredstavuje „opatrenie“ alebo „donucovacie opatrenie“ v zmysle článku 8 smernice 2008/115.
- ³⁸ Nakoniec je preukázané, že dotknutá vnútroštátna právna úprava vo veci samej vedie k odňatiu slobody tým, že upravuje trest odňatia slobody pre každého štátneho príslušníka tretej krajiny staršieho ako osemnásť rokov, ktorý sa neoprávnene zdržiava vo Francúzsku dlhšie ako tri mesiace od svojho vstupu, pričom podľa spoločných noriem a postupov stanovených v článkoch 6, 8, 15 a 16 smernice 2008/115 musí byť štátny príslušník tretej krajiny v prvom rade podrobený konaniu o návrate, a ak ide o pozbavenie osobnej slobody, môže byť nanajvýš umiestnený do zaistenia.
- ³⁹ Taká vnútroštátna právna úprava, akou je vnútroštátna právna úprava vo veci samej, môže znemožniť uplatnenie spoločných noriem a postupov stanovených v smernici 2008/115, oddialiť návrat a ohroziť potrebný účinok smernice, tak ako predmetná právna úprava vo veci, o ktorej sa rozhodlo už citovaným rozsudkom El Dridi.

40 Ani okolnosť zdôraznená francúzskou vládou, podľa ktorej sú v zmysle obežníkov zaslaných súdnym orgánom tresty uvedené vo vnútroštátnej právnej úprave vo veci samej ukladané len zriedkavo, s výnimkou prípadov, keď sa osoba neoprávnene sa zdržiavajúca na území dopustila aj iného trestného činu, ani skutočnosť, tiež uvádzaná francúzskou vládou, že A. Achughbabian na taký trest nebol odsúdený, nevyvracajú vyššie uvedený záver.

41 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorí okrem trestného činu neoprávneného pobytu spáchali aj iné trestné činy, môžu byť v zmysle článku 2 ods. 2 písm. b) smernice vyňatí z jej pôsobnosti. Avšak nijaká skutočnosť zo spisu predloženého Súdnemu dvoru nenaznačuje, že by sa A. Achughbabian dopustil iného trestného činu než toho, ktorý spočíva v neoprávnenom pobyte na francúzskom území. Keďže postavenie žalobcu vo veci samej nemôže byť vyňaté z pôsobnosti smernice 2008/115, článok 2 ods. 2 písm. b) smernice zjavne nemôže byť vykladaný v tom zmysle, že členské štáty nemusia uplatniť spoločné normy a postupy stanovené v uvedenej smernici voči štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí spáchali len trestný čin neoprávneného pobytu, bez toho, aby bola smernica zbavená svojho cieľa a záväzného účinku.

42 Čo sa týka skutočnosti, že A. Achughbabian až do dnešného dňa nebol odsúdený na trest odňatia slobody a zaplatenie pokuty podľa článku L. 621-1 Ceseda, treba uviesť, že je nepochybné, že prijatie výnosu o vrátení na hranicu proti nemu je založené na zistení spáchania trestného činu neoprávneného pobytu podľa uvedeného článku a bez ohľadu na obsah obežníkov spomenutých francúzskou vládou môže viesť k odsúdeniu na dané tresty. Keďže vnútroštátny súd a francúzska vláda sa nezmienili ani o zastavení trestného stíhania, ani o inom rozhodnutí vo všeobecnosti, ktoré by natrvalo vylučovalo akúkoľvek možnosť trestného stíhania A. Achughbabiana za uvedený

trestný čin, článok L. 621-1, ako aj otázka zlučiteľnosti s právom Únie vo veci samej sú relevantné.

- 43 Navyše, ako bolo uvedené v bode 33 tohto rozsudku, treba zdôrazniť povinnosť členských štátov vyplývajúcu z článku 4 ods. 3 ZEÚ a uvedenú v bode 56 už citovaného rozsudku El Dridi prijať všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie splnenia povinností vyplývajúcich zo smernice 2008/115 a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie jej cieľov. Platné ustanovenia vnútroštátnej právnej úpravy nesmú zabraňovať úspešnému uplatneniu spoločných noriem a postupov uvedených v danej smernici.
- 44 Napokon nemožno súhlasiť ani s argumentáciou nemeckej a estónskej vlády, podľa ktorej článku 8, 15 a 16 smernice 2008/115 síce predstavujú prekážku na uloženie trestu odňatia slobody počas konania o odsune uvedeného v týchto článkoch, ale neb-
ránia skutočnosti, že členský štát môže uložiť trest odňatia slobody štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na jeho území, pred odsunutím tejto osoby v súlade s ustanoveniami uvedenými v smernici.
- 45 V tejto súvislosti postačuje konštatovať, že členské štáty majú povinnosť uskutočniť odsunutie uvedené v článku 8 ods. 1 smernice 2008/115 v čo najskoršom termíne, tak ako vyplýva z povinnosti členských štátov zachovávať lojalnosť, ako aj z požiadavky efektívnosti uvedenej najmä v odôvodnení č. 4 smernice. Zjavne by to tak nebolo v prípade, ak by dotknutý členský štát po určení, že ide o neoprávnený pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, viedol ešte pred vykonaním alebo samotným prijatím rozhodnutia o návrate trestné stíhanie, ktoré by malo za následok trest odňatia slobody. Takéto opatrenie by viedlo k odkladu odsunu (rozsudok El Dridi, už citovaný, bod 59), pričom sa ale nenachádza medzi dôvodmi odkladu odsunu uvedenými v článku 9 smernice 2008/115.

- 46 Hoci zo súhrnu vyššie uvedených úvah vyplýva, že členské štáty, pre ktoré je smernica 2008/115 záväzná, nemôžu stanoviť trest odňatia slobody štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, v prípade, keď budú tieto osoby podľa spoločných noriem a postupov uvedených v smernici odsunuté a môže sa voči nim počas prípravy a výkonu odsunu uplatniť nanajvýš zaistenie, táto skutočnosť nevylučuje možnosť členských štátov v súlade so zásadami uvedenými v smernici a s jej cieľom prijať alebo ponechať v platnosti ustanovenia trestnoprávnej povahy upravujúce situáciu, v ktorej donucovacie opatrenia neumožnili odsun štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa na ich území zdržiava neoprávnene (už citovaný rozsudok El Dridi, bod 52 a 60).
- 47 V tejto súvislosti treba konštatovať, že predpoklad uvedený vládami, ktoré Súdnemu dvoru predložili svoje pripomienky, podľa ktorého výklad smernice, ako je uvedený vyššie, zabráni členským štátom potláčať neoprávnený pobyt, nie je opodstatnený.
- 48 Smernica 2008/115 nebráni trestným sankciám, ktoré boli podľa vnútroštátnej právnej úpravy trestného konania uložené štátnym príslušníkom tretích krajín, voči ktorým sa uplatnilo konanie o návrate podľa smernice a ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu bez opodstatneného dôvodu nevrátiť sa.
- 49 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že v rámci uplatňovania vnútroštátnej právnej úpravy trestného konania je uloženie trestných sankcií uvedených v predchádzajúcom bode plne podriadené rešpektovaniu základných práv, predovšetkým tých, ktoré sú zakotvené v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísanom v Ríme 4. novembra 1950.

50 So zreteľom na vyššie uvedené treba na položenú otázku odpovedať tak, že smernica 2008/115 sa má vykladať v tom zmysle, že:

- bráni právnej úprave členského štátu, ktorá potláča neoprávnený pobyt trestnými sankciami, pokiaľ umožňuje uväznenie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na území daného členského štátu a ktorý nie je ochotný toto územie opustiť dobrovoľne, pričom voči nemu neboli uplatnené donucovacie opatrenia podľa článku 8 tejto smernice a v prípade, že bol na čas prípravy a výkonu svojho odsunu zaistený, mu neuplynula maximálna doba na zaistenie; a

- nebráni uvedenej právnej úprave, ak umožňuje uväznenie príslušníka tretej krajiny, voči ktorému bolo uplatnené konanie o návrate podľa smernice a ktorý sa neoprávnene zdržiava na území členského štátu bez opodstatneného dôvodu nevrátiť sa.

O trovách

51 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnyim dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, sa má vykladať v tom zmysle, že:

- bráni právnej úprave členského štátu, ktorá potláča neoprávnený pobyt trestnými sankciami, pokiaľ umožňuje uväznenie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na území daného členského štátu a ktorý nie je ochotný toto územie opustiť dobrovoľne, pričom voči nemu neboli uplatnené donucovacie opatrenia podľa článku 8 tejto smernice a v prípade, že bol na čas prípravy a výkonu svojho odsunu zaistený, mu neuplynula maximálna doba na zaistenie; a

- nebráni uvedenej právnej úprave, ak umožňuje uväznenie príslušníka tretej krajiny, voči ktorému bolo uplatnené konanie o návrate podľa smernice a ktorý sa neoprávnene zdržiava na území členského štátu bez opodstatneného dôvodu nevrátiť sa.

Podpisy